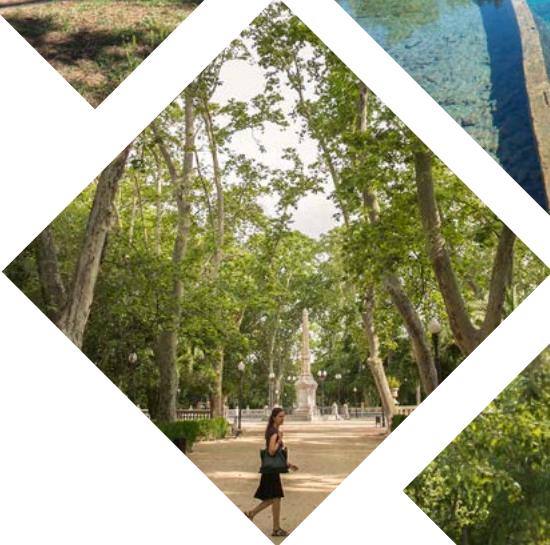

Guia espais verds

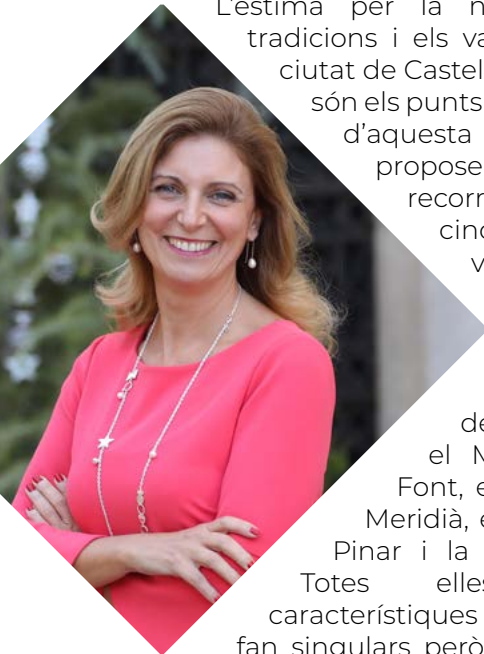
Ajuntament de Castelló

Índex

4	Presentació
6	Parc Ribalta
10	Marjalera
14	Parc del Meridià
18	El Pinar
22	Molí de la Font
26	Bones pràctiques

Gràcies a Isidro Salas, Miguel Ángel Monsalve, Antonio J. Castelló, Antonio Alcocer, David Almenar, Joan Castany i Andrés Carrillo per la informació recopilada.

Desperta els sentits

L'estima per la natura, les tradicions i els valors de la ciutat de Castelló i el Grau són els punts de partida d'aquesta guia. Us proposem un recorregut per cinc zones verdes del terme com són el Parc de Ribalta, el Molí de la Font, el Parc del Meridià, el Parc del Pinar i la Marjaleria. Totes elles amb característiques que les fan singulars però al mateix temps connectades entre si per raons mediambientals i de costums. Uns vincles que ens permeten proposar recorreguts alternatius.

Com si anàrem acompanyats de Tombatossals i la seua Conlloga -Arrancapins, Tragapinyols, Cagueme i Bufanúvols- personatges literaris creats per Josep Pasqual Tirado, partirem del Molí de la Font a través de la sèquia de l'Obra, no per a conquerir les Illes Columbretes com apunta la mitologia, sinó per aguar i observar diversos indrets representatius de la Marjaleria. Aquest aiguamoll, pel qual s'estenia històricament la Plana, és un dels que fa 50 anys vertebraven sense

interrupció la costa valenciana, des de Peníscola a Torrevella. Un espai clau per a l'estabilització de microclimes i la vida silvestre, font de recursos agraris i d'exportació de biomassa.

Dins de la Marjaleria es troba el Parc del Meridià, envoltat de l'àmplia xarxa de sèquies i camins que teixeixen els terrenys pantanosos de la zona. També posem l'accent en les particularitats del Pinar, un espai verd a la vora de la mar, a la mateixa marjal, i que, segons conta la llegenda, va ser creat per la Conlloga de Tombatossals després de transplantar "aquelles pinades des de Montornés a la voreta de la mar". Per últim, esmicolem curiositats, històries i fets del parc Ribalta, una illa verda del segle XIX al centre de Castelló.

I per als que s'animen a descobrir aquests indrets a peu o amb bicicleta, us recordem que el Molí de la Font, el Parc del Meridià i el Pinar són tres bons punts d'avituallament. Perquè el que vol aconseguir aquesta guia és que experimenteu les vostres pròpies sensacions. Que (re)descobriu aquestes cinc zones verdes amb tots els sentits.

Benvingudes i benvinguts a aquest viatge.

Amparo Marco Gual
Alcaldessa de Castelló

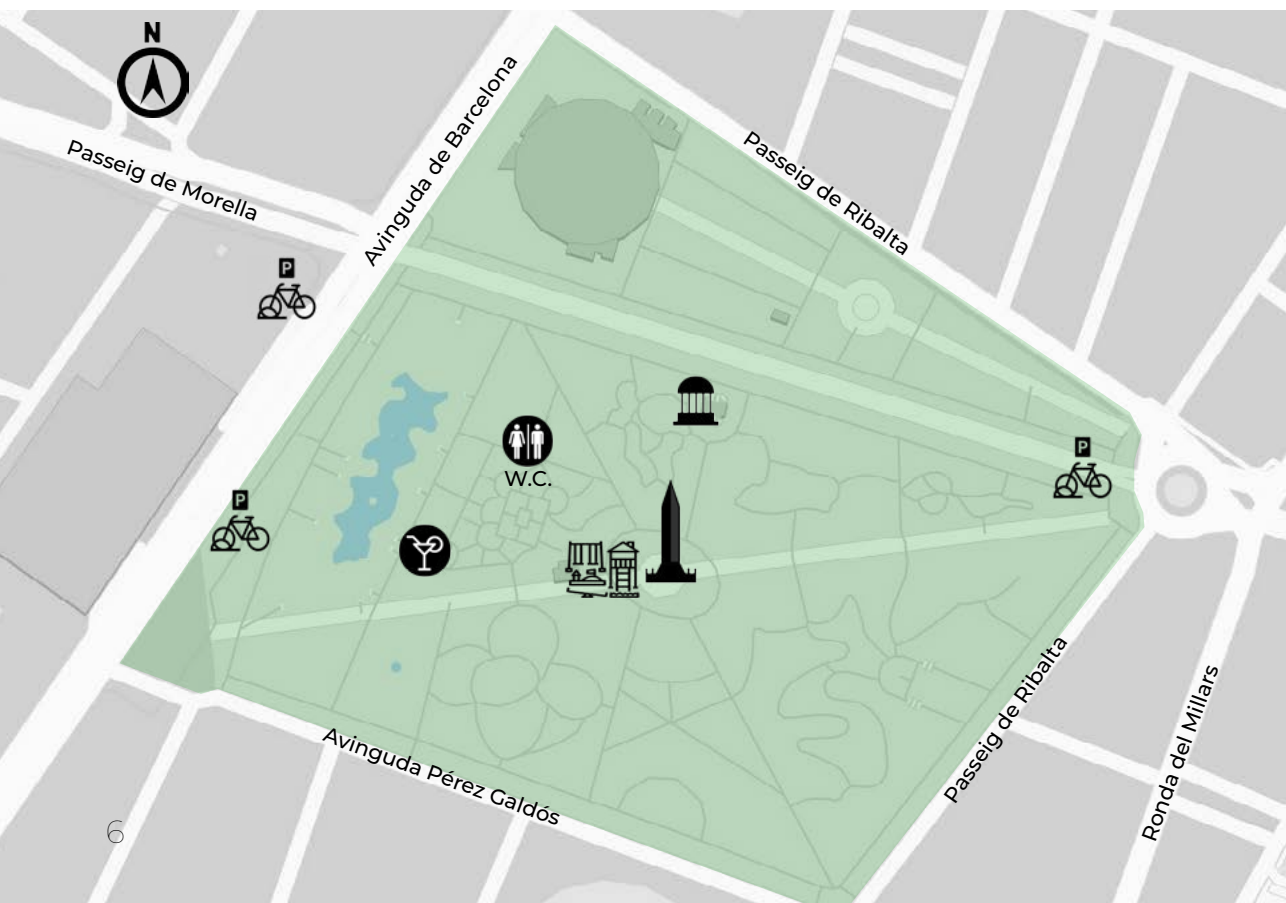
Parc Ribalta
Marjaleria
Parc del Meridià
El Pinar
Molí de la Font

Parc Ribalta

És el jardí més emblemàtic de Castelló i està vinculat al desenvolupament social i econòmic de la ciutat que es va encetar amb l'arribada del ferrocarril l'any 1862. Va estar concebut com un important espai botànic creat a partir de varietats exòtiques. La seua importància mediambiental es conjuga amb el valor que tenen en ell arts com l'escultura

o l'arquitectura. Peces i obres d'artistes de referència, els bancs de ceràmica, dissenyats per la fàbrica de taulells Segarra Bernat d'Onda a principis del segle XX, l'estany o el temple són un bon exemple. El Parc de Ribalta va ser declarat conjunt historico-artístic l'any 1981 pel seu valor patrimonial. Un parc obert al cor de la ciutat.

Fitxa tècnica

Extensió

77.787 m²

Distància des de Porta del Sol

500 metres

Horari

Parc obert tot el dia

Arts

Escultura i arquitectura destacades, sobre tot, els bancs de ceràmica de principis del segle XX

Ubicació

Centre de la ciutat

Accessos

Autobús. Línies 10, 12, 15, 7
Tram 1

Serveis

- Cafeteria
- WC
- Jocs infantils
- La Pérgola
- 131 bancs
- 3 fonts

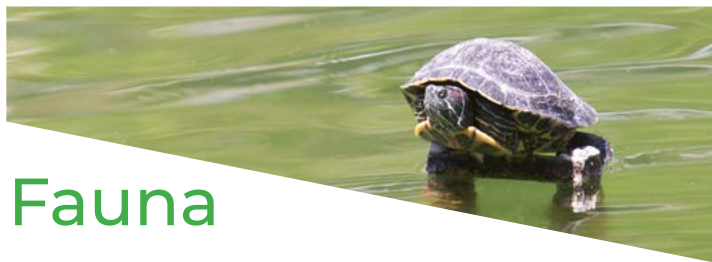
Història

Amb l'objectiu de connectar el centre amb la nova estació, l'Ajuntament va aprovar la construcció d'un nou passeig el 19 de novembre de 1868 al lloc on es trobava el cementeri del Calvari, adosat a l'antiga carretera de Morella. L'autor del projecte va ser Lluís Alfonso Brull. Era la primera fase del que ara coneixem com Parc Ribalta i correspon a l'àrea, en forma de triangle, que va des de la Farola fins a la Pèrgola. La següent fase es va posar en marxa l'any 1876 i va donar pas a un

nou passeig, denominat de l'Albereda, i que avui és conegut com passeig de l'Obelisc. S'ubica a l'altra banda de l'antiga carretera i compta amb una estructura radial i amb un eix diagonal que el travessa i que té una plaça central. Els dos passejos van quedar units l'any 1914, quan es va desviar la carretera de Morella per al trànsit. La construcció de l'estany, el temple, l'obelisc, el colomer o la pèrgola han acabat de donar-li l'aspecte que té en l'actualitat.

Flora

La varietat d'espècies que l'omplen és la seua peculiaritat. Són quasi cent i moltes d'elles exòtiques. Els pins blancs (*Pinus halapensis*), arribats des del Pinar, xops (*Populus*) i xiprers (*Cupressus sempervirens*), de l'antic cementeri, van ser les primeres. Més tard es van incorporar els plataners d'ombra (*Platanus hispanica*), que és ara l'espècie més nombrosa. Amb el temps, s'han integrat altres varietats com el taronger amarg (*Citrus aurantium*), l'aligustre del Japó (*Ligustrum japonicum*), la palmera canaria (*Phoenix canariensis*) i la palmera washingtonia (*Washingtonia filifera*). També destaquen les bardisses de boix (*Buxus*) o tuia (*Platycadus orientalis*).

Fauna

És un àrea de cria i hivernada per a moltes espècies, en especial per a les aus. L'abundància d'exemplars varia segons l'època de l'any. Si excloem al colom (*Columba livia*), espècie introduïda, les més nombroses en període de cria són el teuladí (*Passer domesticus*), el falciot (*Apus apus*), la cadenera (*Carduelis carduelis*) i el verderol (*Carduelis chloris*). Aquestes dos últimes, junt al gafarró (*Serinus serinus*), trien el parc per a criar, ja que el consideren un lloc segur. També nidifiquen ací el tot estiu (*Parus major*), el tudó (*Columbus palumbus*) i molt probablement el pit-roig (*Erithacus rubecula*). A l'hivernada destaca la

presència de l'avió roquer (*Ptyonoprogne rupestris*), l'únic de la seua família (*Hirúndids*) que passa els mesos de fred als voltants de vivendes cara solades laterals al Ribalta. Durant aquesta època és fàcil vore passar gavines (*Larus sp.*), el pinsà (*Fringilla coelebs*) algun llueret (*Carduelis spinus*). Espècies al·lòctones del Ribalta són la cotorra gris (*Myiopsitta monachus*) o el periquito (*Melopsittacus undulatus*). També acull diferents tipus de mamífers silvestres com les rates penades (*Chiroptera sp.*), rèptils com sargantanes (*Podarcis hispanicus*) o tortugues (*Trachemys scripta*), amfibis i peixos, com el carpi (*Carassius carassius*).

Què el fa especial?

És un espai botànic únic per la diversitat i la riquesa de flora que hi ha per metre quadrat i està considerat com un dels grans jardins d'estil romàntic creats durant segle XIX. Especialment interessants són les senderes traçades com els 'passejos del filòsof' o 'maranyetes', creades en 1913 i ubicades en parcel·les interiors del parc. És un escenari ideal per a l'esbarjo, la realització de jocs infantils i d'activitats que estimulen les relacions socials, imitant als veïns i veïnes de Castelló de principis de segle XX que anaven a passejar i a escoltar música.

Visita virtual-VR

Saps que...

El passeig de Ribalta es va nodrir, en un principi, de vegetació i arbres de la zona com per exemple pins. Sabries de quina zona verda van ser traslladats?

Sol·lució

La Marjaleria

És un dels principals ecosistemes verds de la ciutat de Castelló, situat a la vora de la llengua de sorra que tanca el pas al mar. Un espai de 1.445 hectàrees a mig camí entre el món terrestre i el marí que deu a aquest híbrid el seu inqüestionable valor ambiental. Una riquesa que ha resistit a les transformacions i a l'acció antròpica lligades a la seua pròpia història. Canvis que plasma l'arquitectura -cosida sobre un entramat de sèquies, camins, barraques gairebé extintes fe-

tes al segle XVIII amb troncs del veí Pinar i alqueries- o l'adaptació a diferents tipus de cultiu. L'últim lloc on es va conrear arròs en el terme -fins als darrers anys de la dècada de 1960 i els primers dels 70-, cedeix avui pas a l'horticultura, encoratjada pel procés de dessecació de la marjal fa ja mig segle. Al valor com a ecosistema i pulmó verd per a la ciutat, la Marjaleria suma la seua riquesa cultural com a part inherent de la història castellanera.

Fitxa tècnica

Extensió

1.445 hectàrees. El 16% del terme municipal

Ubicació

Delimita al nord amb Benicàssim; al sud amb la ratlla d'Almassora; a l'est amb el Mediterrani i a l'oest amb les terres de l'horta (Camí de la Donació)

Accessos

Camí la Plana i Camí Donació

Com arribar

25 minuts a peu des de la plaça Marí Agustina. 10 minuts amb cotxe

Amb bici

Les rutes poden realitzar-se amb xiquets, pel seu recorregut curt i pla

Dades d'interés

36 sèquies mare i de vessament són de manteniment municipal

ULLAL DE LA COMARE

Un dels llocs més antics de la marjal on conflueixen les sèquies mare, les de més puresa en les aigües, com La Fileta o La Mota.

PARC DEL MERIDIÀ

El lloc on naix la Marjaleria.

QUADRE DE SANTIAGO

L'últim lloc on es va conrear l'arròs.

PARTIDA SERRADAL

Punt d'interés ambiental on conviuen ecosistemes de saladar i palustre.

Història

La Marjalera va ser un lloc pràcticament aïllat de la mà humana fins al segle XIII. Amb la conquesta de Jaume I i per a repoblar, aquests terrenys van ser cedits a ordres militars i eclesiàstiques, a nobles i cavallers. Necessitaven mà d'obra per al cultiu i es van concedir assentaments. Els nous pobladors d'aquestes terres inundades van crear en elles les marjals de saó: van elevar el nivell de les seues finques amb la terra procedent de cavar sèquies. Canals units

per a donar eixida a l'aigua per les anomenades sèquies mares o goles (col·lectors). Un sistema primitiu però eficaç de drenatge que marca la fisonomia de la zona. La història de la marjal es reflecteix també en els noms dels camins i sèquies, plagats d'al·lusions a l'àrab andalusí. Una altra particularitat és que diverses de les partides (Catalana, Borrassa) van feminitzar el seu nom original en masculí: ho van fer els seus propietaris després d'enviduar.

Flora

➤ És la pròpia dels ecosistemes humits valencians, caracteritzats per l'abundància de plantes subaquàtiques. Destaca la flora salvatge: canyís (*Phragmites australis*), jonc (*Juncus holoschoenus*) i canyars (*Arundo donax*), claus en la cria i refugi d'espècies animals. En les sèquies es poden trobar nenúfars entremesclats amb vegetació amfíbia com per exemple 'espadañas' (*Typha angustifolia*) o lliris d'aigua (*Iris pseudacorus*).

Fauna

➤ Les espècies d'aus es compten per desenes. Les hi ha residents tot l'any, com la polleta d'aigua (*Gallinula chloropus*), la garseta (*Egretta garzetta*) o el coll verd (*Anas platyrhynchos*). El corriol menut (*Charadrius dubius*) i l'oroneta (*Hirundo rustica*) volen en primavera i el cul-roig (*Phoenicurus ochruros*) i el pinsà (*Fringilla coelebs*) d'hivern. En època de cria hi ha ànecs salvatges: és habitual veure'ls pels camins. El corriol camanegre (*Charadrius alexandrinus*) i la terrero-

la rogenca (*Calandrella rufescens*) nidifiquen al voltant de l'aeròdrom. La moixeta (*Falco tinnunculus*) o l'aligot comú (*Buteo buteo*) utilitzen la marjal per a caçar. Altres vertebrats també presents són: amfibis com la granota (*Pelophylax ridibundus*) i rèptils com la serp d'aigua (*Natrix maura*) o la tortuga de marjal, desplaçada per la tortuga de Florida (*Trachemys scripta*). El fartet (*Aphanius iberus*) i el samaruc (*Valencia hispanica*) són ja difícils de trobar.

Visita virtual-VR

Què el fa especial?

Ser un territori de fusió, d'encreuament de camins. El seu perfil híbrid. La seua mescla d'aigua salada del mar amb l'emergència d'ullals, alimentats d'aigua dolça. L'abundància hídrica i de vegetació ho converteix en paradís de biodiversitat. Moltes aus la utilitzen com a zona de cria, de residència permanent o de parada dins del procés migratori. En la seua geografia s'aprecien les cicatrius d'una arquitectura agrícola singular, que reflecteix el pols -mantingut durant segles- amb la naturalesa per a obtenir

terra útil per al cultiu i preservar el paratge. El mecanisme de manteniment de la marjal ha encunyat al llarg del temps terminologia pròpia, com per exemple la xarcullera, un cullerot de mànec llarg i perforat amb el qual es treia el fang dels canals, garantint el flux d'aigua i elevat el nivell de les finques amb el llot extret. La marjal és a més una de les tres zones de cultiu del terme, al costat de la d'horta i secà o nou regadiu i té el seu propi sindicat: Comunidad de Regantes El Coto Arrosser.

Saps que...

Hi ha un racó a la Marjalera on pot trobar-se una de les comunitats més importants d'Europa d'una rata penada en perill d'extinció?

Sol·lució

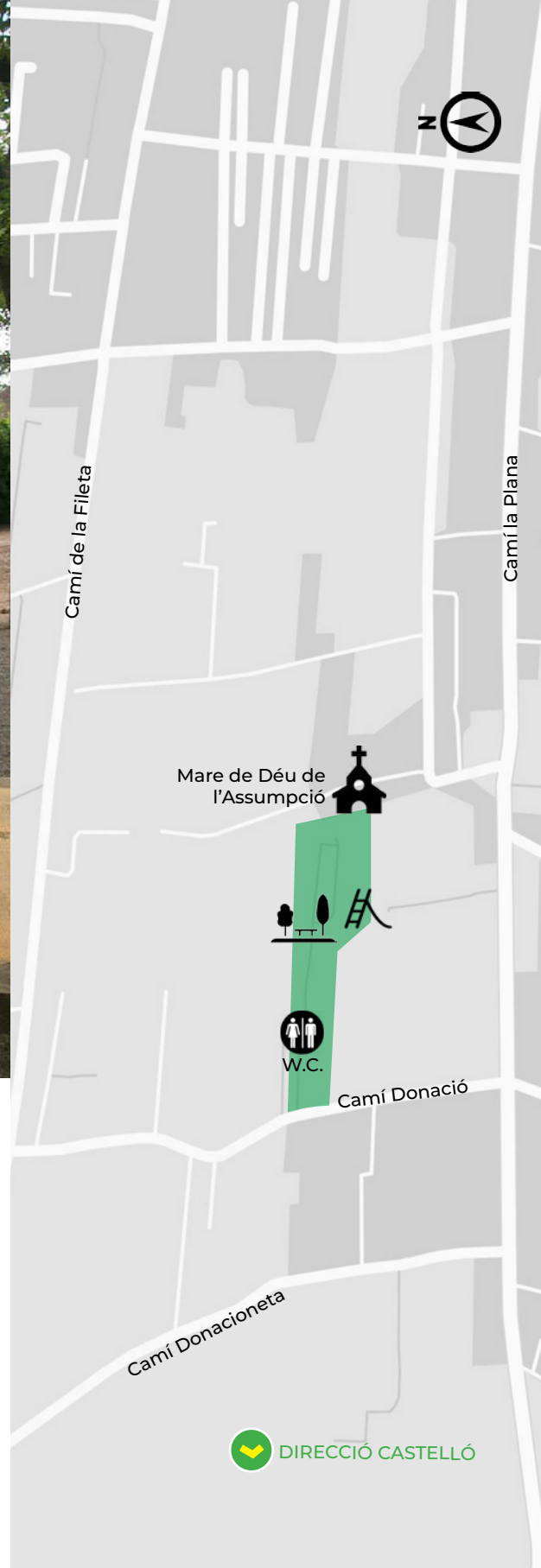

Parc del Meridià

El Parc del Meridià té un doble interès estratègic. És considerat el lloc on naix el paratge de la Marjalera i també és el punt on es creuen el Meridià de Greenwich i el Paral·lel 40. Aquest fet el converteix en atractiu tant per a amants de la natura com per a curiosos o científics interessats en visitar el monolit que assenyala

l'encreuament d'estes dues línies imaginàries creades per ubicar llocs sobre la terra i mesurar el temps. L'ús i aprofitament d'aquest espai ha crescut durant els darers anys. La gent de la Marjalera es reuneix per celebrar diferents actes socials com la festivitat de Sant Antoni o la Mare de Déu de l'Assumpció.

Fitxa tècnica

Extensió

10.880 m²

Horari

Hivern 8:00-18:00

Estiu 8:00-22:00

Ubicació

Camí de la Donació, entre el Camí la Plana i la Fileta

Accessos

Per Camí la Plana-Camí Donació

Distància des del centre:

3 quilòmetres

Superfície ajardinada:

8.717 metres quadrats

Serveis

- 13 bancs
- 14 taules de picnic
- Ermita de la Mare de Déu de l'Assumpció
- Zona de jocs infantils
- WC

Història

"El dia universal comença a mitjanit en Greenwich", diuen. I Castelló va ser un punt de referència a l'hora d'establir el Meridià. Va rebre diverses expedicions internacionals entre 1792 i 1804, on destaca l'estada del geògraf francès Pierre François Merchain, molt vinculat a la ciutat. Després d'un llarg període d'oblit, l'any 1988 va rebrotar l'interès per assenyalar el punt exacte on es creuen el Meridià de Greenwich i el paral·lel 40. L'Ajuntament va contactar amb l'Institut

Cadastral d'Espanya, i una vegada realitzades les investigacions es va construir un monolit. Al seu voltant va nàixer el Parc del Meridià, que, any rere any, ha crescut en espais i serveis. Al 1999 es va dissenyar la primera de les dues sendes que creuen el parc i ha sigut ja al segle XXI quan ha pres la forma definitiva. Destaca la construcció d'una xicoteta ermita dedicada a la Mare de Déu de l'Assumpció i l'àmplia riquesa paisatgística de l'entorn.

Flora

▶ Contempla una diversitat d'espècies que sumen quasi 250 exemplars. Les més abundants són l'om (*Ulmus*), el llorer (*Laurus nobilis*), el lledoner (*Celtis australis*) i la morera (*Morus alba*). També destaquen el baladre (*Nerium oleander*) i la palmera datilera (*Phoenix dactylifera*). Un dels espais està dedicat als arbres fruiters com el taronger (*Citrus sinensis*), l'olivera (*Olea europaea*), l'ametler (*Prunus dulcis*) o la figuera (*Ficus carica*), que representen bona part dels cultius que han existit a la zona. Els aiguamolls i sèquies enriqueixen, encara més, una terra en la qual, al seu voltant broten joncs (*Juncus holoschoenus*), senill (*Phragmites australis*) o canyars (*Arundo donax*), que fan de guarida per a les aus.

Fauna

▶ La ubicació del parc dins de la Marjalera afavoreix l'assentament de diverses espècies d'aus que freqüenten el propi recinte o els seus voltants, com pot ser l'esplugabous (*Bubulcus ibis*), el garró (*Serinus serinus*), el papamosques gris (*Muscicapa striata*), el puput (*Upupa epops*) o la garseta blanca (*Egretta garzetta*). Altres aus que formen part del mapa ornitològic del Meridià són la cadenera (*Carduelis carduelis*), el trist (*Cisticola juncidis*), el blauet (*Alcedo atthis*), la merla comuna (*Turdus merula merula*) i el

tord (*Turdus philomelos*). Aquest darrer visita la zona durant la tardor i l'hivern. La foscor de la nit acompanya la rata penada comú (*Pipistrellus pipistrellus*), la més xicoteta de les rates penades d'Europa. Les sèquies i els aiguamolls que recorren el parc possibiliten la presència d'amfibis o rèptils com la sargantana ibèrica (*Podarcis hispanica*), la granota comuna (*Pelophylax ridibundus*), el renoc comú, el tòtil (*Alytes obstetricans*), la tortuga europea (*Emys orbicularis*) o la serp d'aigua (*Natrix maura*).

Què el fa especial?

Castelló és la segona ciutat més gran, després de Londres, per on passa el Meridià de Greenwich, una línia imaginària que travessa Anglaterra, França, Espanya, Algèria, Mali, Burkina Faso, Togo y Ghana i que des de 1884 es va fixar com a referència mundial per a la mesura del temps. A Espanya, aquest acord es va oficialitzar l'any 1901. Fins aleshores, cada municipi tenia la seua hora. Quan, per exemple a Castelló eren les 12 del migdia, a Galícia podien ser les 11.30.

Visita virtual-VR

Saps que...

Pierre Françoise Merchain va morir a Castelló el 20 de setembre de l'any 1804, mentre estava estudiant el pas del meridià, tasca amb la qual intentava resoldre els conflictes horaris de l'època. Va ser enterrat a la ciutat. Saps en quin parc actual estava l'antic cementeri del Calvari on va ser enterrat l'estudiós francès?

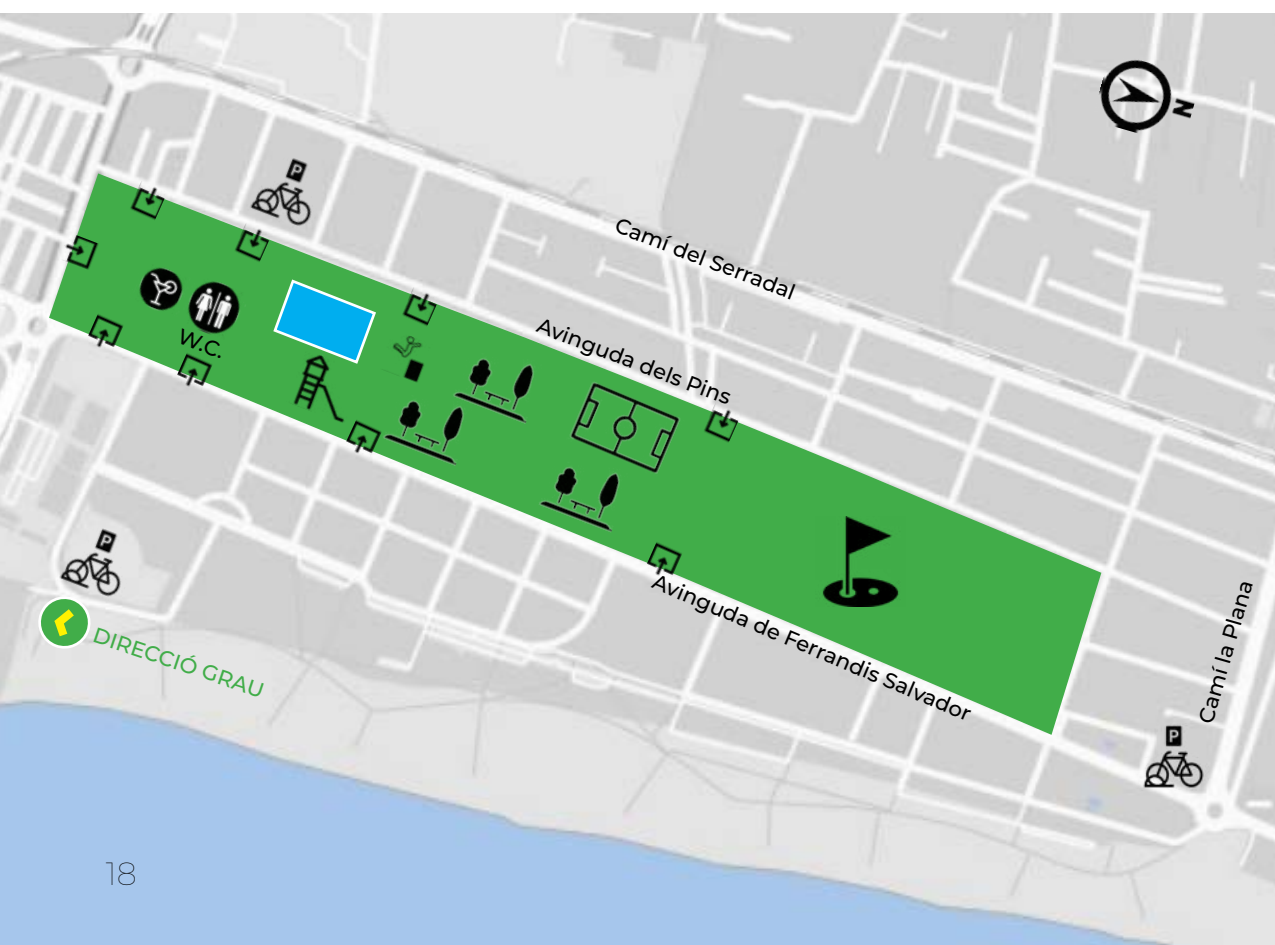

Sol·lució

El Pinar

El Parc del Pinar s'allarga en paral·lel a la línia de costa un poc més de dos quilòmetres i té vora 500 metres d'amplària. És un espai adequat per a la presència d'una àmplia varietat faunística. La seua riquesa mediambiental i la seua ubicació dins dels límits de la Marjaleria ho permeten, a pesar de la influència antròpica existent. És un indret que amaga entre centernars de pins contalles, records i secrets grà-

cies a l'ús social que ha tingut durant la seua llarga existència, la qual ha estat lligada al desenvolupament del sector pesquer i del nucli urbà del Grau. És un espai verd tancat molt utilitzat des de sempre. Ara, una normativa municipal regula l'ús del parc i el fomenta com a espai d'esbargiment i convivència per a la ciutadania, especialment per a la gent del Grau i de Castelló, que li té una gran estima.

Fitxa tècnica

Extensió

121.295 m²
Pradera Natural: 109.300 m²

Horari

Obert 24 hores

Ubicació

Grau de Castelló.
Av. Ferrandis Salvador

Accessos

Autobús.
Línies Castelló-Grau i Tram 1

Dades d'interés

Durant l'any es celebren diferents esdeveniments culturals

Serveis

- Zones de jocs
- Restaurant
- 1 estany
- 40 bancs
- 50 taules de picnic
- Parkour Park
- 2 zones esportives
- Aula de natura
- Torre de la Mar
- Piscina pública
- Àrea d'esbargiment de gossos
- Vestuaris
- Paellers
- Auditori
- Pistes polivalents d'esport
- 3 zones de jocs per a infants i joves
- WC

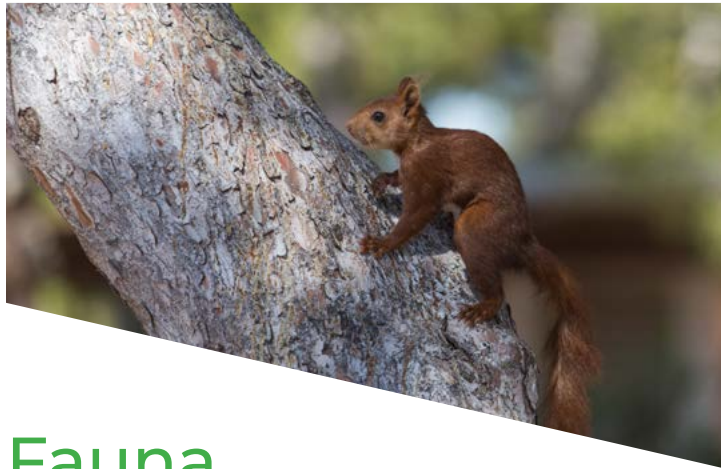
Història

Fins al segle XIV era propietat del Comte de Trastàmara, però el municipi va decidir comprar-li'l. La pinada tenia a l'època un total de 200 hectàrees i estava destinada al seu aprofitament per a lenya i fusta per a la construcció de barraques o reparació de barques. Començava a

nàixer el Grau, habitat, principalment per pescadors. Al segle XVIII l'extracció de fusta ja estava regulada i es tenia que demanar permís, però la constant reducció d'arbres va impulsar diverses repoblacions. A pesar de la disminució de superfície, segueix sent el bosc del Grau.

Flora

▶ El Pinar acull vora 2.000 exemplars d'arbres i arbustos. La majoria són de pi blanc (*Pinus halepensis*) i de pi pinyoner (*Pinus pinea*), aquest últim més resistent als terrenys arenosos. Entre els dos sumen quasi el 80% de les espècies vegetals que conviuen en aquest parc a la vora del mar. La resta d'arbres són una xicoteta família de 4 xops (*Populus*) i 1 xiprer (*Cupressus sempervirens*). La vegetació de sotabosc mediterrani pràcticament havia desaparegut -de fet només quedaven exemplars aïllats de matissa (*Pistacea lentiscus*) i aladern de fulla estreta (*Phyllirea angustifolia*) així com algun coscoll (*Quercus coccifera*) però s'han replantat diverses zones en els darrers anys. Un fet a destacar és que també es troben certs tipus de bolets, com el xampinyó (*Plagaricus bisporus*).

Fauna

▶ Amb una mica d'atenció es poden observar aus nidificants i hivernants. Les més interessants són la griva (*Turdus viscivorus*), el tudó (*Columba palumbus*), que ha incrementat el nombre d'individus en els darrers anys, la tórtora turca (*Streptopelia decaocto*), la tórtora europea (*Streptopelia turtur*), que és un migrant transsaharià, i la garsa (*Pica pica*). Aquesta s'ha assentat a tots els ecosistemes del terme municipal des de la meitat dels anys noranta. Totes nidifiquen al parc. També mantenen una certa notorietat alguns fringíl·lids nidifi-

cants com la cadenera (*Carduelis carduelis*), el verderol (*Chloris chloris*), el gafarró (*Serinus serinus*) i altres hivernants com el pit-roig (*Erithacus rubecula*). Les aus nocturnes més habituals són l'òliva (*Tyto alba*) i el mussol (*Athene noctua*). En quant als mamífers, el rei és l'esquirol (*Sciurus vulgaris*), amb una de les colònies més grans de la província. Amb ell, comparteixen l'espai rèptils com els dragons (*Tarentola mauritanica*) o la sargantana ibèrica (*Podarcis hispanicus*). És habitual vore rates penades (*Chiroptera sp.*).

Què el fa especial?

El Pinar ocupa una zona pantanosa, que era una de les eixides de les aigües de la marjal a la mar, a través de sèquies. A dia d'avui encara es manté a la zona la sèquia d'En Trilles, que creua el parc i desemboca en la mar Mediterrània. La peculiaritat dels terrenys que ocupa el Pinar és que la capa freàtica és molt superficial, circumstància que afavoreix que els pins estenguen les seues arrels a les capes superiors del sòl. Encara que el més curiós és que en alguns dels punts més baixos del Pinar, el terreny està per sota del nivell de la mar. La ubicació d'esta zona verda ha sigut vital per a que les dunes no avançaren cap a la marjal i els seus cultius.

Saps que...

Ja en el segle XVIII hi ha constància de peticions de permís per a talar pins d'aquest parc. Quin va ser el principal destí dels arbres del Pinar en aquella època?

Sol·lució

Visita virtual-VR

Molí de la Font

Amagat en el paratge de la Font de la Reina brolla el naixement d'aigua dolça conegut com el Molí de la Font. Un enclau on es donen la mà història i mitologia de la ciutat de Castelló. Una sèrie de canals i l'estructura d'un vell molí afavoreixen que els primers metres del cabal queden retinguts en un xicotet aigüamoll rodejat de canyissos. L'edificació principal ha tingut diversos usos des del segle XIV i conserva en el seu interior la maquinària que s'utilitzava per

a moldre blat i la destinada a elaborar teixits i draps. En aquest espai natural podem trobar un variat ecosistema on viu una de les colònies més importants d'Europa de rates penades en perill d'extinció. A aquesta zona arriben les aigües procedents de la Sèquia Major, que abasteix a quasi tot el terme de Castelló i l'eixida natural al mar és la Sèquia de l'Obra. Conta la llegenda que des d'ací va partir la Congolla del Rei Barbut per conquerir les Illes Columbretes.

Fitxa tècnica

🕒 Visites guiades

Obert el segon dissabte de cada mes de 10 a 14 hores

📍 Distància de Castelló

A uns 4 quilòmetres al nord-est de Castelló i a tres quilòmetres del mar. Al Camí de les Villes

📍 Dades d'interès

En els seus voltants es situa l'ermita de Sant Francesc de la Font, catalogada com Bé de Rellevància Local, que forma part del conjunt de les ermites del Caminàs, una via pecuària paral·lela a la costa jal·lonada d'ermites que travessa el municipi de nord a sud. El diumenge anterior al 9 d'octubre se celebra l'homenatge a Tombatossals. I el 12 d'octubre, és la festa de l'ermita.

Història

Originàriament es va denominar Font de Castàlia, recordant un lloc molt semblant de la mitologia grega dedicada a les nou muses. El cronista Martí de Viciana (1502-1574) conta que aquest paratge va estar habitat pels grecs, els quals van donar nom al naixement i que després va adoptar l'assentament urbà que amb el pas del temps dóna lloc a la ciutat de Castelló. Segles més tard este brollador natural va passar a denominar-se Font de la Reina (Na Violant, esposa de Jaume I). En 1419 es va excavar la galeria per aconseguir un

cabal més gran, afavorint -sense voler- un entorn ideal per a l'únic mamífer capaç de volar. El Molí de la Font ha tingut diversos propietaris al llarg de la seua història. En 1921 va deixar de prestar servei i van eixir a la venda tots el terrenys de propietat municipal els quals abastia d'aigua, i que van ser adquirits per moltes famílies de Castelló. Durant anys, la gent també s'acostava al Molí de la Font com un lloc d'oci per a prendre el bany. En 1994 el Coto Arrosser cedeix l'ús del paratge a l'Ajuntament per a crear un parc natural.

Fauna

En l'antiga cavitat excavada per accedir a l'origen del brollador s'amaga la rata penada peugròs (*Myotis capaccinii*), en perill d'extinció. Hi ha una població estimada d'uns 200 exemplars, una de les comunitats més grans a Europa. També és el refugi de la rata penada de ferradura (*Rhinolophus mehelyi*). Al paratge podem trobar gran varietat de peixos d'aigua dolça i salada: la carpa (*Cyprinus carpio*), el barb mediterrani (*Luciobarbus guiraonis*), el llopet de riu (*Cobitis paludica*) i la gambúsia (*Gambusia affinis*), espècie que junt amb l'acció humana és la responsable

de l'extinció d'altres com el fartet (*Afanius iberus*) o el samaruc (*Valencia hispanica*). Hi ha peixos d'aigua salada com el llobarro (*Dicentrarchus labrax*), la llisa (*Mugil cephalus*) o l'anguila (*Anguilla anguilla*). En aquest hàbitat conviuen varietats d'amfibis, grànates i rèptils, com la tortuga europea (*Emys orbicularis*) i serps d'aigua (*Natrix sp.*). I és una zona de nidificació per a nombroses aus: el rossinyol (*Luscinia megarhynchos*), el trist (*Cisticola juncidis*), altres simplement estan presents en alguns moments de l'any com ara la xivitona (*Actitis hypoleucos*) i la garsa reial (*Ardea cinerea*).

Flora

El paratge està envoltat de camps de tarongers (*Citrus sinensis*) i al seu entorn no falten les oliveres (*Olea europaea*) i garroferes (*Ceratonía siliqua*). L'estructura de canals pròxima a l'ullal i el molí permet que l'aigua dolça quede retinguda en una xicoteta tolla rodejada de canyissos (*Phragmites australis*), boga (*Typha angustifolia*) i baladres (*Nerium oleander*), vegetació típica de les zones humides.

Què el fa especial?

És l'únic paratge verd de Castelló que està adaptat i preparat perquè els estudiants ho visiten de forma regular. Inclús hi ha la possibilitat de fer visites guiades per a conèixer amb més detall el seu variat ecosistema i valor ambiental. Per a la gent de Castelló és també un lloc màgic. És el punt de partida del viatge que van emprendre Tombatossals, Tragapinyols, Bufanúvols i Cagueme -que a través de la sèquia de l'Obra van arribar fins al mar- per conquistar noves terres pel Rei Barbut.

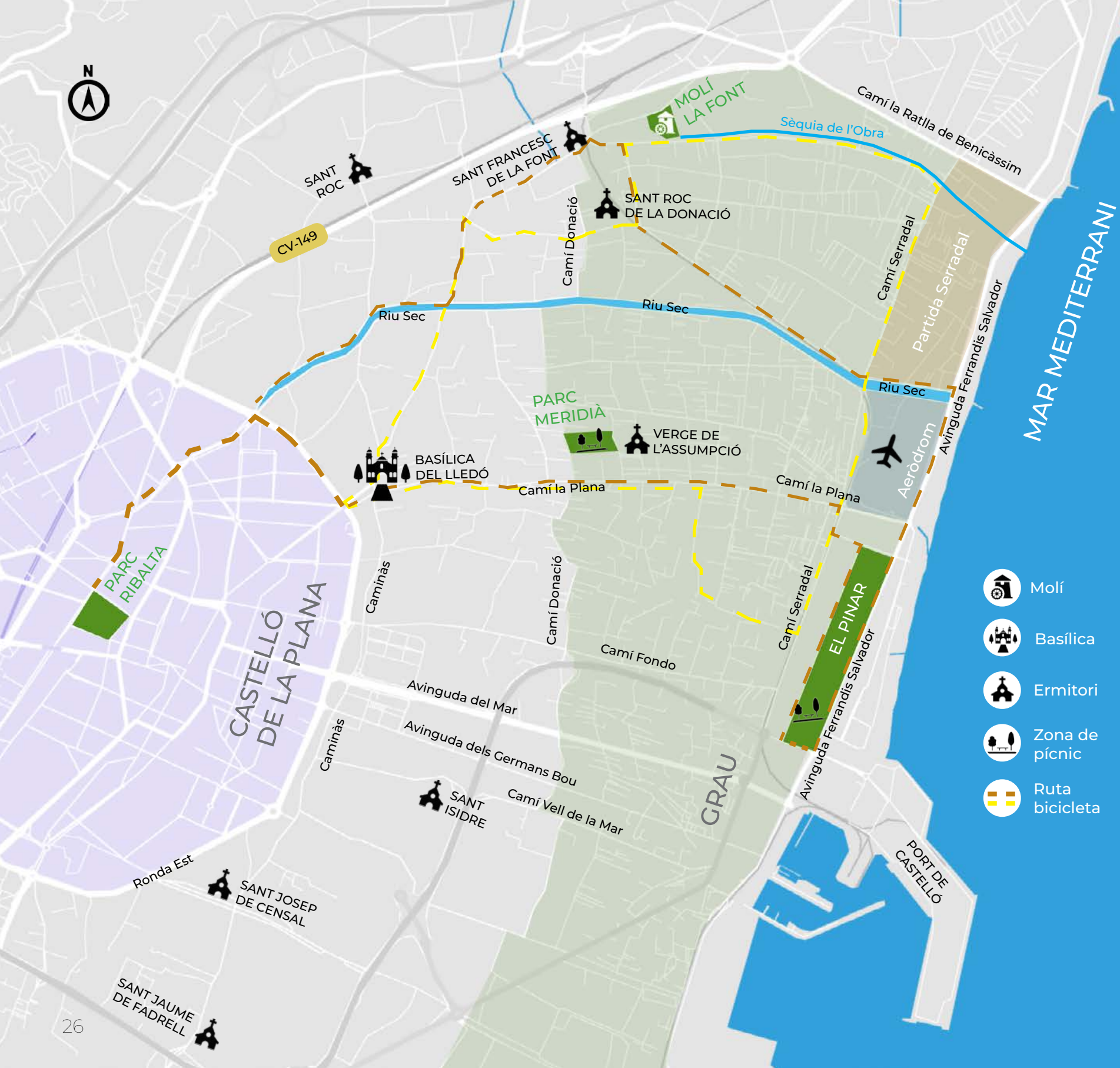
Visita virtual-VR

Saps que...

Quin altre punt de la Marjaleria s'ha convertit en un renovat espai d'oci per als seus veïns?

Sol·lució

LA MARJALERIA

PARC DEL MERIDIÀ

MOLÍ DE LA FONT

EL PINAR

PARC RIBALTA

- Molí
- Basílica
- Ermitori
- Zona de pícnic
- Ruta bicicleta

Bones pràctiques

Evita el cotxe

Els cinc espais que transita aquesta guia estan pròxims al casc urbà. Descobreix-los donant un agradable passeig o amb bicicleta. També hi ha línies d'autobús i TRAM: aposta pel transport públic.

Amb mascotes

Si visites amb elles aquests espais, recorda: han d'anar lligades.

Stop brossa

Qualsevol d'aquests cinc espais verds incita a fer un pícnic en tota la regla. Endavant! Però quan acabes, arreplega i diposita la brossa en els contenidors habilitats. No la deixes ni l'enterres. Si no tens cap punt de recollida a la vista, fica els residus en una borsa i tira'ls en la pròxima paperera.

Segueix les indicacions

Sempre per senderes marcades. Evita les dreceres. Modifiquen el paisatge original i et poden donar algun disgust.

Cuida'ls

Jardins, sèquies, rierols, fonts... ajuda'ns a mantenir-les netes i en lloc segur.

Recicla

Si el pícnic dona de si una vegada ingerit: aprofita per a reciclar! Llandes de refresc i paper d'alumini del bocata al contenidor groc. La pell de la fruita a l'orgànic i el vidre per al verd.

Conèixer és la clau

Dedica deu minuts a llegir la riquesa mediambiental i la història que hi ha darrere de cadascuna d'aquestes cinc zones verdes. Conèixer és el primer pas per a respectar.

Respecta l'entorn i els seus inquilins

La flora i la fauna és el que fan ric a entorns naturals com els d'aquesta guia. No talles flors ni plantes: així qualsevol visitant podrà gaudir d'elles, i no trepitges el sembrat. Sé respectuós amb els animals que habiten en cada zona. Estàs en la seua casa.

Ajuntament de Castelló